

УДК [657.471.7](#)

О. В. Усаєнко,
к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Державний вищий навчальний заклад «НГУ», м. Дніпропетровськ
М. К. Терещенко,
к. е. н., асистент кафедри обліку і аудиту,
Державний вищий навчальний заклад «НГУ», м. Дніпропетровськ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ ТЕПЛООВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ЗНИЖЕННЯ

У статті розглядаються витрати, які включаються до складу собівартості послуг підприємств теплового господарства. Здійснюється аналіз структури собівартості послуг теплопостачання та використовуючи комплекс функцій управлінського обліку, пропонуються заходи зниження собівартості виробітку, транспортування та розподілу теплової енергії на теплових підприємствах.

The article examines the costs that are included in cost of services of enterprises of thermal management. The analysis of the cost structure of heat and usage complex functions of management accounting is made, the article proposes measures to reduce the cost of output, transportation and distribution of thermal energy for heating plants.

Ключові слова: витрати, збитковість, калькуляція, собівартість, теплове господарство, управлінський облік, фінансова стійкість.

Keywords: expenses, losses, cost, costing, financial stability, management accounting, thermal management.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Основною метою діяльності підприємств, відповідно до Закону України "Про підприємництво"[1], а також "Господарського кодексу України"[2] є отримання прибутку, що відображено в статутах майже усіх суб'єктів підприємництва. Багато підприємств теплового господарства не досягають основної мети діяльності, тому, що не тільки є збитковими, а й дотуються з бюджету. Для усіх неприбуткових підприємств важливим питанням є не тільки подолання збитковості, а й досягнення фінансової стійкості. Це можливо тільки шляхом аналізу структури собівартості послуг теплопостачання та пошуку варіантів зменшення розміру окремих видів витрат, що складають цю собівартість. Використовуючи комплекс функцій управлінського обліку, які точніше слід називати управлінням собівартістю продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблемам управлінського обліку і аналізу собівартості продукції присвячені праці таких вчених, як Чумаченко Н., Басманов І., Нападівська Л.[1], Апчерч А., Друри К., Голов С.[2]. Проте сучасний стан підприємств житлово – комунального господарства вказує на те, що дана проблема потребує подальшого дослідження, тому, що недостатньо уваги приділено вивченню особливостей обліку і аналізу витрат на підприємствах теплового господарства з урахуванням специфіки діяльності підприємств цієї галузі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Враховуючи специфіку підприємств житлово – комунального господарства, до яких відносяться підприємства теплового господарства, зробити аналіз структури собівартості послуг теплопостачання. За допомогою аналізу, використовуючи комплекс функцій управлінського обліку знайти варіанти зменшення розміру окремих видів витрат, що складають цю собівартість.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою діяльності підприємства теплового господарства є отримання прибутку внаслідок задоволення законним шляхом інтересів та потреб фізичних та юридичних осіб. Предметом їх діяльності є забезпечення безперервного постачання населенню, комунально – побутовим та іншим підприємствам, організаціям, установам теплової енергії згідно з укладеними договорами та угодами, а також прийняття в експлуатацію об'єктів теплопостачання від інших організацій та відомств. Також, розглядаючи предмет діяльності теплових підприємств більш детально, можливо виділити такі основні предмети діяльності:

Рис. 1. Основні предмети діяльності теплових підприємств

Підприємства теплового господарства під час своєї діяльності здійснюють різноманітні види витрат (матеріальні, нематеріальні, грошові, трудових ресурсів), що пов'язані з простим і розширеним відтворенням основних і оборотних коштів, виробництвом і реалізацією продукції, наданням послуг, виконанням робіт, залученням зовнішніх джерел фінансування [3].

Управлінський облік - система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішнього користування у процесі управління підприємством [4]. Виконуючи комплекс функцій управлінського обліку, які точніше слід називати управлінням собівартістю продукції, можливо проаналізувати склад витрат собівартості продукції.

Собівартість продукції – це виражена у грошовій формі сума поточних витрат підприємства на підготовку виробництва, виготовлення і збут продукції. До собівартості послуг підприємств теплового господарства включаються витрати на виробництво теплової енергії та подачу її споживачам з урахуванням витрат на внутрішньо будинкове обслуговування.

Облік і калькулювання собівартості робіт та послуг підприємств теплового господарства проводиться по стадіях технологічного процесу (виробництво, подача) та по видах продукції (теплова енергія, гаряча вода). Калькуляційними одиницями для підприємств теплового господарства є одна гікалорія тепла.

Для того, щоб визначити, які витрати підприємства слід зменшити, необхідно провести всебічний аналіз витрат підприємства. Але не завжди такий аналіз дозволить знайти конкретне рішення, головна задача – це виявити ті витрати підприємства, які нехарактерні для цієї галузі, або складають значну частину усіх витрат підприємства і якими керівництво може управляти.

Аналізуючи цехову собівартість послуг, яка включає всі прямі поточні витрати, пов'язані з виробництвом продукції у межах теплового підприємства, з'ясовано, що у структурі загальних витрат (Рис. 2) підприємства значну частку від загальних витрат підприємства на виробітку та реалізацію теплової енергії – 67,86 %, займають витрати на сплату використаних паливно – енергетичних ресурсів (ПЕР).

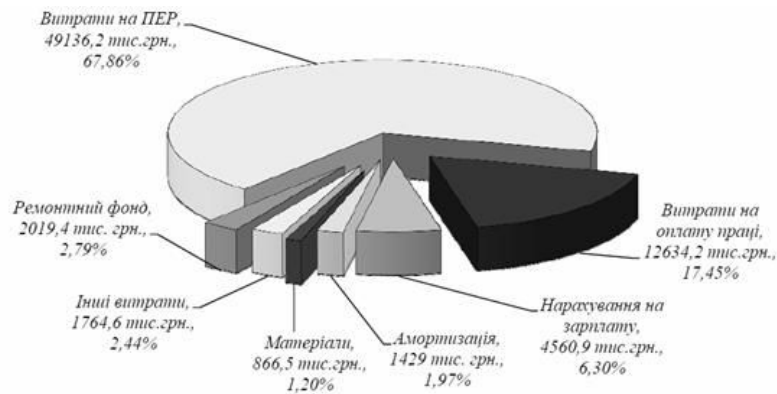

Рис. 2. Структура загальних витрат підприємства теплового господарства[5]

Структура енерговитрат Підприємства (без ПДВ) представлена Рис. 3:

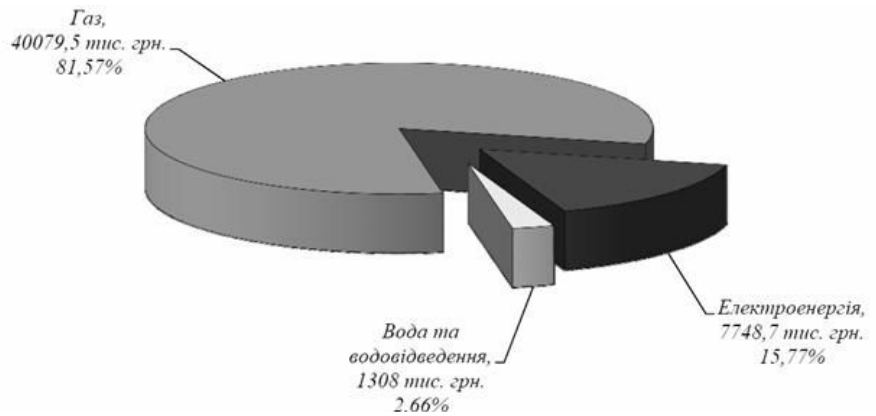

Рис. 3. Структура енерговитрат теплового підприємства (без ПДВ)[5]

Енергетичні витрати теплового підприємства розподілилися в такий спосіб:

- паливо (газ) - 81,57%;
- електрична енергія - 15,77%;
- вода та водовідведення - 2,66%.

До елемента «Матеріали» включаються витрати на придбання у сторонніх підприємств чи організацій сировини і матеріалів, палива, мастил, енергії, шин, малоцінних і швидкозношуваних предметів, які не належать до основних засобів, інших виробничих запасів або виготовлених власними силами запасних частин і комплектуючих виробів. Які, в основному, використовуються на виробництво послуг теплопостачання, забезпечення технологічного процесу надання послуг, їх якості та надійності; проведення всіх видів ремонту, технічного огляду і обслуговування, реконструкції, модернізації основних засобів.

Із витрат на матеріальні ресурси, що включаються до собівартості наданих послуг, вираховується вартість зворотних відходів. Зворотні відходи - це залишки сировини, матеріалів, теплоносіїв та інших видів матеріальних ресурсів, що утворилися в процесі виробництва робіт (послуг) і втратили повністю або частково споживчі властивості початкового ресурсу (хімічні та фізичні) і через це використовуються з підвищеними витратами (зниженням виходу продукції) або використовуються не за прямим призначенням, а також реалізуються на сторону[6].

До складу елемента «Витрати на оплату праці» належать витрати, згідно з прийнятими підприємством системами оплати праці, включаючи будь-які види грошових і матеріальних доплат, витрати на оплату праці фізичних осіб, які знаходяться з підприємством в трудових і договірних відносинах та інших заохочень і виплат, виходячи з тарифних ставок у вигляді премій, заохочень, погашення вартості товарів (робіт, послуг) згідно з договорами цивільно-правового характеру, інші виплати в грошовій та натуральній формі, які встановлені колективним договором або за домовленістю сторін [7].

До елемента витрат «Нарахування на заробітну плату» належать витрати підприємства по нарахуванню єдиного соціального внеску, у розмірі, згідно чинного законодавства [8].

До складу елемента «Амортизація» належать суми амортизаційних відрахувань, нарахованих згідно з порядком, нормами та умовами, встановленими відповідно до чинного законодавства [9] та облікової політики підприємства.

До витрат «Ремонтного фонду» відносяться витрати на ремонт основних засобів виробничого призначення.

До складу «Інших витрат» відносяться такі витрати, як:

- амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів виробничого призначення;
- інші прямі витрати, що включаються до виробничої собівартості і до складу яких включаються всі необхідні виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат (відповідного виду ліцензованої діяльності);
- витрати на управління виробництвом;
- амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів загальновиробничого призначення;
- витрати на утримання, експлуатацію, ремонт, страхування, основних засобів та інших необоротних активів загальновиробничого призначення;
- витрати на удосконалення технології та організацію виробництва;
- витрати на обслуговування виробничого процесу;
- витрати на охорону праці, дотримання вимог техніки безпеки і охорону навколишнього природного середовища;
- витрати на пожежну і сторожову охорону об'єктів виробничого та загальновиробничого призначення, утримання санітарних зон;
- витрати, пов'язані із забезпеченням належного стану обладнання, виконанням ремонтно-налагоджувальних робіт, передбачених проектно-технічною документацією, освоєнням нових потужностей, що використовуються для виробництва, транспортування та постачання теплової енергії.

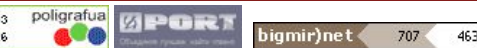
Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проаналізувавши собівартість послуг підприємств теплового господарства, яка включає всі прямі поточні витрати, пов'язані з виробництвом продукції виявлено, що у структурі загальних витрат підприємства значну частку займають витрати на сплату використаних паливно – енергетичних ресурсів. Але, на жаль, на вартість енергоресурсів, обладнання та матеріалів, управлінський персонал теплових підприємств вплинути не має можливості. При цьому вартість енергоресурсів і є той фактор, котрий тягне за собою постійний зріст енергетичних витрат підприємств цієї галузі. З цього випливає, що одним з головних шляхів зниження собівартості виробітку, транспортування та розподілу теплової енергії на теплових підприємствах є зниження споживання паливо-енергетичних ресурсів за рахунок підвищення ефективності їх використання. Шляхом попереднього енергетичного обстеження з метою дослідження ефективності використання паливно – енергетичних ресурсів, виявлення потенціалу енергозбереження та розробка і удосконалення енергозберігаючих заходів. Основними напрямками розробки енергозберігаючих заходів може бути:

- використання високоефективного енергозберігаючого обладнання;
- впровадження нових технологій виробництва;
- пошук сучасних матеріалів;
- удосконалення системи управлінського обліку і внутрішньогосподарського контролю;
- наукове, фінансове й організаційне забезпечення.

Список використаних джерел

1. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Підручник. – К., 2004. – 544 с.
2. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. – К., 2003. – 704 с.
3. Горлачук В. В. Економіка підприємства : Навчальний посібник. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
5. Звіт з енергетичного обстеження системи тепlopостачання м. Павлограда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ecosys.com.ua/news/report_pavlograd.pdf
6. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства від 06. 03. 2002 р. № 47 XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/docs/tdoc3068.php>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 "Витрати" від 31 грудня 1999 року № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu16/>
8. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>
9. Податковий кодекс України 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.Ua/l_doc2.Nsf/link1/102755.html

Стаття надійшла до редакції 20.01.2013р.

ТОВ "ДКС Центр"